(KL) M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

torsdag den 8. mai 1980 kl. 17.

Møtet ble ledet av formannen, Arvid Johanson.

Til stede var: Trygve Bratteli, Johan J. Jakobsen, Arvid Johanson, Per Karstensen, Lars Korvald, Odd Lien, Paul Thyness, Margit Tøsdal, Kåre Willoch, Jakob Aano, Liv Aasen, Per Hysing-Dahl, Kjell Magne Bondevik, Gro Harlem Brundtland, Rolf Fjeldvær, Valter Gabrielsen, Karin Hafstad, Asbjørn Haugstvedt, Håkon Kyllingmark, Ottar Landfald, Lars Roar Langslet, Astrid Murberg Martinsen, Asbjørn Sjøthun (for Guttorm Hansen), Ingvar Bakken (for Per A. Utsi) og Torstein Tynning (for Svenn Stray).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Knut Frydenlund og statsråd Eivind Bolle.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Fiskeridepartementet: statssekretær Ivan Kristoffersen

underdirektør Kjell Raasok.

Fra Utenriksdepartementet: ekspedisjonssjef Egil Amlie.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jan Tore Holvik.

Dagsorden:

De pågående forhandlinger med Island om Jan Mayen. Utenriksministeren redegjør.

FORMANNEN: Dette møtet ble innkalt med kort varsel, men det ligger jo slik an at vi nå er midt i forhandlingsrunden med islendingene, og utenriksministeren følte behov for å ta kontakt med den utvidede under forhandlingenes gang. Jeg gir derfor ordet til utenriksministeren.

(KL) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg takker for komiteens forståelse for å bli innkalt på så kort varsel og til dette tidspunktet, fordi jeg nå har et sterkt behov for å legge fram for komiteen det som er Regjeringens forslag og anbefaling når det gjelder en bestemt side av disse forhandlingene.

Jeg vil bare innledningsvis si at det er ingen grunn til å legge skjul på at forhandlingene er uhyre vanskelige, ikke minst på bakgrunn av det utspillet som kom fra et av regjeringspartiene i Island dagen før forhandlingene begynte. Jeg overveide faktisk i fullt alvor å få utsatt forhandlingene, men kom etter samtale med den islandske forhandlingsleder likevel til at de som avtalt skulle gå sin gang her i Oslo.

På den annen side er det ikke ugunstig rent forhandlingsmessig at man starter med en utpreget grad av pessimisme, noe som understreker alvoret i situasjonen hvis man ikke når fram til en avtale.

Jeg skal kort beskrive situasjonen når det gjelder de utestående spørsmålene.

Når det gjelder kontinentalsokkelen, er det islandske primærkrav en delelinje her og nå som går i Islands favør, og som baserer seg på rimelighetsbetraktninger. De er imidlertid subsidiært innstilt på - hva som hele tiden har vært det norske opplegg - å forhandle videre om denne sak. Forhandlingene er nødt til å bli tidkrevende, men islendingene er innstilt på å overveie et forslag om å la en uavhengig kommisjon vurdere disse spørsmålene - dvs. uavhengig er litt sterkt sagt, det dreier seg om en kommisjon sammensatt av én norsk, én islandsk og én tredjelands representant, som kan komme med anbefalinger til de to regjeringer. Men det de ønsker fra norsk side - noe vi har sagt at vi er innstilt på - er at man i denne grensedelingen legger vekt på rimelighetsbetraktninger, nemlig den relativt større betydning dette har for Island enn for Jan Mayen.

Det andre punktet, som nå står som det store uløste problem, gjelder fiskeriordningen. Her har det islandske krav hele tiden vært at når det gjelder loddefangsten, skal, etter konsultasjoner mellom de to lands regjeringer hvor man tar sikte på å nå fram til enighet, den endelige avgjørelse tas av den islandske regjering. Dette er et krav som vi ikke har kunnet bøye oss for, dels fordi det strider mot de prinsipper vi baserer vår fiskeripolitikk på ellers, men også fordi det vil være et diktat innenfor et område som er underkastet norsk jurisdiksjon. Men samtidig anerkjenner vi at loddestammen betyr noe helt spesielt for Island. Vi vil imidlertid kreve at det inntas bestemmelser som gjør at Norge i tilfelle urimelig håndtering av dette spørsmål fra Islands side, vil kunne ta avgjørelsen selv. Her har man da ennå ikke nådd fram til enighet, og det er på dette

(KL) punktet forhandlingene kan låse seg fast.

Når det gjelder de andre fiskeslag, er islendingenes prinsipale standpunkt at det skal foretas en deling av disse, men det virker som om de her kan godta en løsning som går ut på at det skal vurderes av den foreslåtte kommisjon, og at man må sondre mellom de forskjellige fiskeslag, ettersom det også er andre land som har interesser her.

Som jeg nevnte, står vi i fare for å låse oss fast, og jeg vurderer en situasjon uten noen avtale som høyst ubehagelig, ikke bare utenrikspolitisk, men også fiskerimessig. Islendingene på sin side hevder som sitt generelle inntrykk fra forhandlingene som har vært ført, at det er de som har beveget seg, og det er for så vidt riktig. Deres utgangspunkt var nemlig at Jan Mayen ikke hadde rett til sonen. Jan Mayen lå på Islands kontinentalsokkel, og hadde ikke noen egen kontinentalsokkel. Så gikk de derfra til å kreve delt suverenitet. Dette har de da gradvis oppgitt, og baserer seg nå på rimelighetsbetraktninger. De påpeker at Norge ikke har beveget seg, og det er riktig nok. Vi har ikke hatt noe å bevege oss på fordi de islandske krav har vært stridende mot det som vi baserer vår politikk på.

Jeg har imidlertid under samtalene med den islandske delegasjon - og særlig den politiske del av delegasjonen - oppdaget ett kort som veier uhyre tungt for dem, og det er spørsmålet om norsk anerkjennelse av deres 200-milssone. Vårt standpunkt her har inntil nå vært at islendingene har tatt dette området ved selvtekt, noe vi ikke akter å møte med selvtekt, men som vi ikke godtar folkerettslig. Dette har islendingene - med den innstilling de har til dette - tatt uhyre tungt, og omvendt vil en norsk folkerettslig anerkjennelse av denne 200-milssone fra islandsk side bli betraktet som en vesentlig norsk konsesjon.

Når vi inntil nå i forhandlingene har stått helt fast på at vi ikke godtar dette, er det fordi hele vår politikk baserer seg på at delelinjen skal trekkes opp etter forhandlinger som fører fram til en avtale mellom de to partene. Men for alle praktiske formål ville vi ha avfunnet oss med at dette ble reservert for islandske fiskere. Når vi har stått på dette, har vi også begrunnet det med forhandlingssituasjonen overfor Danmark, nemlig at danskene ellers vil kunne påberope seg at de skal ha den samme løsning som Island har fått. Hvis vi kan si at vi ikke har godtatt denne islandske løsningen, vil vi stå sterkere.

Jeg vurderer imidlertid situasjonen nå slik at forhandlingene står i fare for å låse seg fast. Jeg vurderer den situasjon som oppstår hvis vi ikke får en avtale, som meget negativ. Jeg vurderer det slik at dersom vi kaster inn dette med folkerettslig anerkjennelse

(KL) som et siste kort, kan det bringe forhandlingene ut av dødvanne, og vi kan nå fram til en løsning. Jeg sier ikke at det nødvendigvis vil bli resultatet, men jeg vurderer det slik at dette er det eneste vi kan gi på det nåværende tidspunkt. Regjeringens forslag til den utvidede er derfor at dersom det viser seg nødvendig, må vi som en absolutt siste utvei for å få en avtale med Island, gå med på at en del av pakkeløsningen blir en norsk folkerettslig anerkjennelse av Islands 200 mils økonomiske sone der den støter mot Jan Mayen-sonen.

Jeg har lyst til å føye til at av forhandlingsmessige grunner har vi hele tiden sagt at det ikke er noen tvil om Norges folkerettslige adgang til å etablere en sone rundt Jan Mayen, og det sier seg selv at man ikke kunne si noe annet. Men i dette lukkede forum kan jeg jo si at det er en del uklare punkter her, og det er ikke sikkert at alle land vil godkjenne en norsk etablering. En avtale med Island som innebærer et islandsk forhåndssamtykke, ville derfor være en veldig støtte i den videre håndteringen av denne sak.

FORMANNEN: Jeg har bare et spørsmål til utenriksministeren til oppklaring.

Betyr en eventuell full anerkjennelse av Islands 200-milsgrense at vi også anerkjenner den del som går inn på vårt område ved Jan Mayen?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Når det gjelder det området som vi har betraktet som omstridt, som er på ca. 25 000 km^2, er jo situasjonen den at man i Island har vedtatt en intern islandsk lov som ikke har internasjonal virkning, men som islendingene sier at de ikke får Alltinget til å oppheve - altså et klart tilfelle av selvtekt, som vi fra norsk side etter min vurdering ikke vil kunne møte med selvtekt. Dette vil derfor for alle praktiske formål bli et islandsk fiskeriområde.

FORMANNEN: Har fiskeriministeren noe å tilføye?

STATSRÅD EIVIND BOLLE: Nei, jeg har ikke noe vesentlig å tilføye i denne sammenheng. Jeg vil bare gi uttrykk for at det innenfor dette området fram til nå ikke har vært noen aktivitet av norske fiskeriinteresser. Under sommerloddefisket i 1979 anmodet vi norske fiskere om ikke å gå inn i dette området, og det ble respektert.

Etter de fangstoppgaver vi har, er det spesielt når det gjelder lodda, ikke i dette området den opphol-

(KL) der seg på den tiden. Den er da på vestsiden av Jan Mayen i området opp mot Grønland.

På den annen side vil dette kanskje kunne danne presedens i forbindelse med en 200-milssone rundt Jan Mayen og de problemer og spørsmål vi vil møte der når det gjelder Grønland. Men her har våre folkerettseksperter gitt uttrykk for at de mener at det ikke vil skape noen presedens siden Island er i en spesiell situasjon, hvilket Grønland ikke er.

JAKOB AANO: Eg har berre eitt spørsmål til oppklåring.

Er det slik å forstå at Island aksepterer ein kommisjon når det gjeld kontinentalsokkelen og andre fiskeslag enn lodda, men at dei ikkje kan akseptera at den same kommisjonen får lodda til drøfting?

STATSRÅD EIVIND BOLLE: Når det gjelder kontinentalsokkelen, er det en egen kommisjon. Islendingene aksepterer en fiskerikommisjon når det gjelder fordelingen av ressursene, og vi kan opprette en slik - det har de gitt uttrykk for hittil. Det vi ikke kan akseptere, er at Island skal ha en eksklusiv rett til å fastsette det totale kvantum av lodde som skal tas i dette området hvis man ikke blir enig om dette i fiskerikommisjonen - og det er her vi får vanskeligheter.

ASBJØRN HAUGSTVEDT: Kan man oppfatte det slik at dersom Island får sin 200 mils økonomiske sone, får landet alle rettigheter også på kontinentalsokkelen? Vil de da få alle rettigheter i den sonen når det gjelder fisket, slik at det som eventuelt blir igjen å fordele, er det som ligger utenfor denne sonen? Da vil så langt jeg forstår det, en betydelig del av de øvrige fiskeriene komme inn i Islands 200 mils økonomiske sone.

Så sier fiskeriministeren at Island er i en spesiell situasjon, hvilket Grønland ikke er. Hva er begrunnelsen for det? Man skulle jo anta at Grønland ville være i noenlunde samme situasjon, hvis man går ut fra næringsgrunnlag m.v., og at kravene fra Grønland vil bli like sterke som kravene fra Island.

Så vil jeg gjerne reise et spørsmål i forbindelse med denne delingen som går utover folkerettsreglene. Hva betyr den for våre forhandlinger med Sovjet? Nå kan jo ikke dette helt sammenliknes, men hvilke prinsipper er det vi nå godtar, som kan gjøre at vi svekker vår egen stilling i forhandlingene med Sovjet?

(AGO) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Når det gjelder spørsmålet om Grønland, vil jeg si at det ikke er Grønland alene som her kommer inn i bildet. Det er Danmark som forhandler på vegne av Grønland, og den ordning de vil få for fiskeriene, vil gjelde for EF-landene. Jeg kan ikke se noen grunn til at Norge i delelinjeforhandlingene, som vil ha virkning for EF, skal gi noen spesielle konsesjoner ut fra EF-landenes nærhet til området eller spesielle avhengighet av fiskeriene. Det vi nå snakker om, er Island. De informasjoner jeg har, går ut på at dersom dette spørsmål skulle overlates til en internasjonal avgjørelse, ville man her legge vekt på rimelighetsbetraktninger til fordel for Island.

Når det gjelder forholdet til Sovjetunionen, vurderer vi dette løpende i lys av disse forhandlinger nettopp for å unngå at Sovjetunionen skal påberope seg presedens. Island har imidlertid greid å få etablert en slags særstilling internasjonalt. De har fått inn en egen artikkel i utkastet til ny havrettskonvensjon som kalles Islands artikkel, og som nettopp favoriserer øyer som er så avhengige av fiskeriene som Island er. Vi har således vurdert det slik at forholdet til de aktuelle forhandlinger med Sovjet ikke vil ha noen vesentlig betydning i den sammenheng.

JOHAN J. JAKOBSEN: En del av de spørsmål jeg hadde, ble reist av Haugstvedt. Det er vel helt på det rene at det siste alternativet som utenriksministeren har lagt fram, vil innebære en meget vidtrekkende konsesjon til Island, en konsesjon som det iallfall er vanskelig over bordet å gi tilslutning til. Nå sa utenriksministeren at en avgjørelse ved en internasjonal kommisjon også vil ta hensyn til Island, og at rimelighetshensyn taler for at Island vil få fordeler i det grenseområdet. Det er vel imidlertid vanskelig å tenke seg at en internasjonal kommisjon vil komme til å gi Island 100 pst. rett til å kreve gråsonen 100 pst. som Islands territorium. Også med tanke på de konsekvenser det kan få, og den presedens som kan skapes, ville det vel tross alt vært en fordel å ha det som et utestående spørsmål, som en kunne avgjøre på et senere tidspunkt, eventuelt ved voldgift. Det ville ikke gi den samme presedens som det faktum at Norge som en forhandlingsløsning aksepterer at Island skal ha sin 200 mils sone ubeskåret.

PER HYSING-DAHL: Jeg har full forståelse for at dette er vanskelig. Vi har vel også alle forståelse for Islands spesielle behov og spesielle situasjon i forhold til dette problemet. Hvis man imidlertid tenkte seg at man gav den konsesjon som utenriksministeren her antydet, kunne man da regne med at islendingene sammen med oss ville

(AGO) betrakte loddestammen der oppe som en helhet og søke - enten på basis av en felles kommisjon eller på annen måte - å nå fram til en rimelig utnyttelse av hele loddestammen, som jo vandrer ut av Jan Mayen-sonen og inn i Island-sonen? Vil islendingene være enig i en gjensidig og felles utnyttelse av loddestammen, eller vil de sitte på sin 200 mils sone og si at her er det ingen gjensidighet?

FORMANNEN: Jeg har også noen merknader. Jeg så i avisene i begynnelsen av denne uke en del av det som var kommet fra Island, og jeg må si jeg ble meget pessimistisk. Det opplegget som tegnet seg i Reykjavik, så ut til å være av en slik art at det var fint lite å forhandle om. Jeg forstår i dag at det har vært en viss kontakt med folk også her i huset fra islandske parlamentarikeres side, og mitt inntrykk er at situasjonen iallfall ikke er så fastspikret som man kanskje skulle tro ved begynnelsen av uken. Det er kanskje visse muligheter til å vinne fram.

Det som for meg står som noe av et hovedpunkt, er: Kan vi i disse forhandlingene på enkelte felter greie å skille mellom det formelle og det praktiske? Jeg ser det som vanskelig for oss, særlig når det gjelder hvem som skal fastsette fiskekvotene, å gi avkall på noe som kan svekke vår suverenitet. Om man imidlertid i praksis kan komme fram til løsninger som vil være imøtekommende overfor islendingene, er det en annen side av saken. Jeg vet ikke i hvilken grad det er mulig å nå fram til løsninger hvor vår suverenitet ikke blir beskåret, men hvor man i praktiske spørsmål kommer islendingene et godt stykke i møte. Det er det ene.

Det andre som utenriksministeren nå nevnte, har kanskje et litt annet perspektiv, nemlig det at vi gir en høyere grad av aksept til det faktum at islendingene har utvidet sin 200 mils grense, og at vi også er villige til å godta - om jeg forstår det riktig - at Island også har retter i den delen av sonen som vil gå inn på vår sone i Jan Mayen-området. Det er klart at det er en betydelig innrømmelse fra norsk side, men jeg kan for min del ikke avvise det uten videre. Betingelsene må imidlertid være at islendingene på sin side er villige til å gå med på ordninger som sikrer oss på annen måte. Noe som for meg står som et hovedpunkt, er at det ikke kan være mulig og akseptabelt for oss at det er islendingene alene som i tvilstilfelle skal avgjøre hvor mye som skal fiskes i det som også vil være vår sone rundt Jan Mayen. Det syns jeg er en umulig ordning å gå med på. Jeg vet ikke om det er mulig å bygge ut det utenriksministeren nevnte om en uavhengig kommisjon, om det er mulig der å kunne fange inn en del av de tvilstilfeller som her vil dukke opp, slik at vi kan komme noenlunde i land på den måten.

Jeg ser i øynene at de forhandlingene vi nå har,

(AGO) er svært vanskelige, og det kan ende med at de strander. I denne komiteen, som er lukket, må vi vel også kunne si at det ute i verden sikkert ikke er Norge som vil kunne påkalle størst sympati. Vi må derfor legge oss ekstra i selen for å finne fram til en løsning.

Hvis det er slik at vi kan oppnå vesentlige innrømmelser mot at vi til slutt går med på det som utenriksministeren nå antydet, syns jeg ikke vi uten videre skal avvise det. Jeg forstår utmerket godt at det ikke er enkelt over bordet å gi sin konsens til noe slikt, men skal vi komme fram til en forhandlingsløsning, må vi også fra norsk side vise vilje til bevegelse. Selv om islendingene har begynt på et nivå som for oss synes altfor uakseptabelt, må også vi vise en viss grad av fleksibilitet. Kan vi oppnå tilfredsstillende løsninger på andre felter, bør man overveie som den siste utveg det som utenriksministeren her antydet om anerkjennelse av Islands sone.

ASBJØRN HAUGSTVEDT: Jeg deler i hovedsak disse mer konstitusjonelle betraktninger som Arvid Johansen har kommet med, men hvis man ser bort fra dem og ser på den praktiske nytte som Norge har av området rundt Jan Mayen, går den vesentlig på fiskeriene. Vi har ennå ikke begynt å utnytte havbunnen på noen måte. Hvis man skulle gå inn på det utenriksministeren antydet, og akseptere Islands økonomiske sone, måtte Island på sin side gi fiskeripolitiske konsesjoner. Det kan ikke være riktig å gå ut i en forhandling hvor den ene får både i pose og sekk, mens den andre får ingen ting. Jeg syns således under enhver omstendighet at forhandlingsopplegget bør være at Island må gi konsesjon på både lodde og andre fiskeslag dersom de skal få sine primære ønskemål igjennom. Nå nevnte utenriksministeren at Island har fått inn en artikkel med visse antegnelser som gjør at de i internasjonal sammenheng kommer i en enestående situasjon. Vi har selvfølgelig lite grunnlag for å kunne vurdere dette nøye, men man må under enhver omstendighet ta hensyn til fiskeriene. Mitt spørsmål til fiskeriministeren er da: Har man under forhandlingenes gang hatt kontakt med fiskeriorganisasjonene, og hvordan ser de på dette forslaget som nå foreligger?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Til Haugstvedts direkte spørsmål vil jeg si at hensikten er å sette fram dette forslaget om godkjennelse av 200 mils økonomisk sone, nettopp for å komme ut av det dødvannet man befinner seg i med hensyn til fiskeriordningen. Islendingene vil altså stå beinhardt på at de ensidig skal fastsette kvotene når det gjelder lodden. Dette spørsmålet kan forhandlingene bryte sammen på. Jeg vurderer det som sagt slik at islendingene på sin side i en helhetsvurdering vil se på dette med godkjennelse av 200 mils sone som en konsesjon fra vår side, slik at de kan ta fiskeripolitiske ordninger som er godtakbare for oss. Det er således et siste kort som vi setter inn for å få konsesjon når det gjelder fiskeriordningen.

(BW) Så stilte Haugstvedt spørsmål om den praktiske nytten av dette. Her vil jeg si at for det første, som fiskeriministeren sa, har det ikke vært noe fiske i disse områdene. Dessuten viser de geologiske undersøkelser at det ikke er noen sedimentære lag der. Og for det tredje vil islendingene for alle praktiske formål disponere dette området.

Det som således står igjen for oss, er prinsippet - vi godkjenner ikke prinsippet, og det er en uheldig situasjon juridisk at vi bøyer oss her. På den annen side er det juridisk også meget uheldig at vi i år etter år sier at vi ikke godkjenner dette de jure, altså juridisk, men avfinner oss med det i praksis. Det er også uheldig folkerettslig at vi derved kapitulerer for en selvtekt. Det er mange hos oss som mener - på juridisk grunnlag - at: La oss like godt anerkjenne, så er vi ferdig med den saken.

Men det som jeg ikke var klar over, er at dette betyr veldig mye for islendingene. At vi ikke vil anerkjenne dette folkerettslig, ser de som - jeg vil ikke kalle det en fornærmelse mot seg, men det er noe som de misliker dypt og inderlig.

Til Jakobsens vurderinger om dette som en vidtrekkende konsesjon og vanskelig å ta stilling til osv. vil jeg si at jeg sitter i den situasjon at jeg eventuelt vil ha ansvaret for at forhandlingene ikke fører til noen avtale i denne omgang - ja, dette er sannsynligvis siste sjansen, og jeg må vurdere saken mot det. Og jeg tror nok at Hysing-Dahl er enig med meg i de forsvarspolitiske vurderingene når det gjelder å ha gående en konflikt med Island.

Vi må også innse at vi får ingen utenrikspolitisk gevinst noe sted av å komme i konflikt med Island. Vi må se at vi utenrikspolitisk kommer i en meget ubehagelig situasjon. Island, som er det nærmeste landet, godkjenner ikke denne sonen - hvilken garanti har vi da for at andre kommer til å godkjenne den? - Og så sitter vi der!

Jeg vil derfor som utenriksminister nødig komme i den situasjon at vi må gå til en utvidelse, med den konflikt med Island det vil innebære - av varig art - og med virkninger på forholdet til Færøyane og også til Grønland på sikt, og samtidig med risiko for at andre land ikke godkjenner vår sone. For Jan Mayen er en øy som ikke har noe eget næringsgrunnlag, så vidt jeg vet; det er ikke fastlandet Norge. Og vi lot vente i mange år med å ta opp spørsmålet, for vi var ikke så fordømt sikre selv! Det er bakgrunnen - unnskyld uttrykket!

FORMANNEN: Det er unnskyldt.

(BW) STATSRÅD EIVIND BOLLE: Når det gjelder fiskernes organisasjoner, er de med i den norske delegasjon. Nestformannen i Norges Fiskarlag er med, og en annen fra Norges Fiskarlag pluss en fra Sjømannsförbundet er med i delegasjonen.

Fiskernes organisasjoner og fiskerne er meget skeptiske til at vi skal fragi oss noe når det gjelder å fastsette det totale kvantumet. De mener at vi skal holde oss til de samme prinsipper som vi har fulgt hittil. Men fiskerorganisasjonene og fiskerne ser også de problemer som ligger her når det gjelder denne eksplisitte bestanden av lodda, og hvilken betydning den har for Island. Når det gjelder andre fiskeslag, er islendingene på glid med hensyn til at vi kan skyve problemet ut og få det nærmere vurdert i den fiskerikommisjonen som blir opprettet.

Vi kan vel ikke regne med å få en gjensidighetsavtale med Island i forbindelse med islandsk sone, spesielt ikke når det gjelder lodda.

Vi må gjøre regning med at islendingene ønsker å ta like mye lodde innen Jan Mayen-sonen som vi. Det har vi for så vidt ikke noen vesentlig innvending mot når det gjelder lodda, og dette har norske fiskere tidligere gitt sin tilslutning til. Men fiskerne er svært betenkte når det gjelder en utvidelse av en sone ved Grønland, og de konsekvensene det kan få i forbindelse med en full anerkjennelse av Islands 200 mils sone.
Videre er fiskerne innstilt på, og det har jeg inntrykk av at islendingene også er villig til å godta - at hvis tredje land kommer inn i bildet, må det være en klausul som binder dette.

FORMANNEN: Utenriksministeren hadde en tilleggsmerknad?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Ja, jeg vil be om komiteens absolutte medvirkning i denne situasjonen - og den gjelder:

Journalistene vet at det er møte i den utvidede i dag kl. 17, og akkurat dette punktet her må ikke komme ut. Jeg mener at hvis islendingene får greie på dette på forhånd, er det ikke noe særlig godt kort lenger. Så dette må ikke komme ut utenfor disse veggene.

(BW) TRYGVE BRATTELI: Det var et spørsmål - jeg vet ikke om det kan svares på det. Hvis det ikke kan svares på, får en la det være.

Det har jo versert en del rykter om opplysninger som angivelig skal stamme fra den islandske forhandlingsdelegasjon som nå er her. Vi kjenner en hel del av disse folkene på forhånd, og mitt spørsmål er: Har man her inntrykk av, hvis man begir seg inn på noe av den art som utenriksministeren her skisserte, at den islandske delegasjon selv vil kunne være i stand til å samle seg om et slikt forslag?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Min vurdering av dette er at full tilslutning kan det være vanskelig å oppnå. Jeg tror nok den islandske forhandlingsleder regner med at et av partiene ikke går med - altså Folkealliançen. Det er nok en mulighet. På den annen side, hvis Ólafur Jóhannesson får en ordning her som han mener er tilfredsstillende, og han kan påvise når han kommer hjem, at man fra norsk side har gitt iallfall en klar konsesjon, vil han stå på det opplegget og slåss for det, og han regner da med at han vil få de andre partiene med seg.

Men å forutsi hva som vil skje i Island, er uhyre vanskelig. Og vi har jo hele tiden i hodet det som Willoch var inne på på et tidligere møte, at her kan vi komme i en situasjon hvor vi gir konsesjoner, så blir det ikke noen avtale, og så påberoper islendingene seg disse konsesjonene senere. Det er en fare som vi er meget klar over, og - som vår delegasjon også har presisert - det vi under disse forhandlinger kommer med av konsesjoner, er helt avhengig av om det blir en avtale eller ei.

PAUL THYNESS: Det siste punktet er jo svært vesentlig, og det kan vel kanskje være svært vanskelig rent taktisk å ivareta disse hensyn. For har vi først kommet frem til et forhandlingsresultat, og det så forkastes av Alltinget, er vi jo kommet i en nokså kjelket situasjon. Men dette er et spørsmål som denne komite vanskelig kan gjøre noe særlig med; det blir opp til forhandlerne og utenriksministeren å forsøke å forhindre at en slik kalamitet oppstår.

Men det jeg tok ordet for, var vesentlig for å si at jeg ikke finner det særlig vanskelig å akseptere

(BW) den islandske 200 mils-sonen under forutsetning av at vi får en rimelig ordning av fiskerispørsmålene. Jeg er ikke så forferdelig redd for presedensvirkningen her, hverken overfor Sovjet eller overfor EF. Virkningen på sovjetrusserne ville da eventuelt kunne tenkes å være den at de blir mer intransigente enn de er - men jeg kan ikke skjønne hvordan de skal få det til. Og når det gjelder EF, kunne vi kanskje ta et blad ut av islendingenes forhandlingsbok og være like sta og umulig som de er, og stole på at vis-à-vis EF har vi et bedre utgangspunkt i så henseende.

Jeg er derfor ikke bekymret ved å tilrå en godkjennelse av 200 mils-sonen under forutsetning av at vi får helt klare og skikkelige løsninger når det gjelder fiskeriordningen, som vi kan leve med. Men det er selvfølgelig en avgjort forutsetning.

PER HYSING-DAHL: Til det siste punkt som Thyness nevnte, vil jeg si at jeg føler det betryggende, det som fiskeriministeren opplyste om delegasjonens sammensetning og Fiskarlagets representasjon. Og i disse praktiske spørsmålene er de selvfølgelig medbestemmende og medvirkende.

Når jeg bad om ordet, var det bare for kort å si, siden utenriksministeren nevnte det forsvarsmessige aspekt, og for bare å gjøre det helt klart: Det er til stede og er en viktig del av denne saken.

FORMANNEN: Bare et par merknader fra min side.

Det at vi går inn i forhandlinger, må jo også bety at det fra vår side er et spørsmål om å gi. Det er klart at vi kan ikke gå inn i disse forhandlinger uten å kunne ha noen som helst slags bevegelse fra norsk side. Det må være et utgangspunkt at vi til en viss grad må være innforstått med at også vi må ha noe å yte. Utenriksministeren har nevnt noe konkret, og det er klart at det har sine sider. Men dette må man da veie opp mot hva man kan vinne.

Det som vel må stå som nokså sentralt, er at vi ikke kan godta at islendingene alene skal bestemme hvor mye som skal fiskes i norsk sone rundt Jan Mayen. På dette punkt må det være en form for fellesskap eller en form for sterk norsk medbestemmelse. De ser jo både Island og Jan Mayen som en felles sone, så vidt jeg forstår, og her kan etter min mening ikke en slik løsning aksepteres.

(BW) Jeg stiller meg også det spørsmålet at hvis vi nå ikke får til noen avtale med Island, hvis forhandlingene bryter sammen, så har vel også det konsekvenser? Det er klart at vi da - jeg håper ikke med maktmidler, men iallfall med litt harde tiltak - kan komme til å måtte hevde våre interesser i Nordatlanteren. Men vi vil da skape en påkjenning for Norges renommé ute og vårt forhold til Island som jeg syns vi må prøve å unngå.

Under disse omstendigheter er jeg for min del villig til å gå inn for, hvis man får tilstrekkelige konsesjoner på andre hold, at man i siste omgang kan gi seg til å drøfte hva utenriksministeren her har kommet inn på.

ASBJØRN HAUGSTVEDT: På bakgrunn av det som har vært sagt her om de rent konstitusjonelle spørsmål i forbindelse med sonen, er det min oppfatning at det som er vesentlig for oss, er å sikre fiskekvoten.

PAUL THYNESS: Jeg må få lov å reservere meg meget bestemt mot formannens utgangspunkt - at vi går inn i forhandlinger og også da må ha noe å gi. Det tror jeg er helt avhengig av hva vi forhandler om, hvem vi forhandler med, og hvorledes vår forhandlingsmotpart opptrer. Det at vi skal gi, er et veldig dårlig utgangspunkt - som vi altfor ofte har inntatt.

Det viktigste for oss, det vi skal ha som utgangspunkt, er at vi skal nå frem til et skikkelig resultat. Og hva som er et skikkelig resultat, må være opp til Regjeringens skjønn, og i siste instans Stortingets vurdering.

FORMANNEN: Jeg tror ikke vi skal gi oss inn på noe ordspill her. Realiteten er vel den samme.

PAUL THYNESS: Nei, det er den ikke.

(SA) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Slik jeg vurderer det, er det å unngå en konflikt med Island det viktigste resultatet. Vi skal selvfölgelig söke å sikre tilfredsstillende lösninger på fiskerispörsmålene, men det overveiende for meg er å unngå å sette dette landet i en situasjon hvor vi er i konflikt med Island - med hva det vil innebære. Får vi det til, mener jeg at vi har oppnådd det vi vil.

TORSTEIN TYNNING: Jeg er enig med utenriksministeren i at det på mange måter er et overordnet mål å unngå en konflikt med Island. Men hvis vi må - jeg holdt på å si - gi relativt mye etter, bör vi også ha visse garantier for at de resultatene vi kommer fram til, blir vedtatt. Ellers risikerer vi, for å bruke formannens ord, å gi etter en gang; at det blir forkastet; at vi i realiteten kanskje må gi etter enda mer; og at vi så på toppen av det hele får en eller annen form for konflikt som er meget uheldig.

ASBJÖRN SJÖTHUN: Jeg bad om ordet for å slutte meg til det forslaget som utenriksministeren har lansert. Selvfölgelig står fiskernes interesser meget sentralt her, men vi har også andre interesser ved siden av dem som vi i vårt spesielle område gjerne vil ha ro om ved en avtale med Island. Jeg har også forstått det slik av utenriksministerens framlegg her, at man ikke anerkjenner Islands 200 mils sone uten at man får visse forsikringer om at Island ikke alene skal være suverent i å bestemme det oppfiskede kvantum i dette området rundt Jan Mayen. Jeg har forstått det slik at disse to forhold henger sammen. Det var vel også det Arvid Johanson for så vidt tenkte på når han sa at vi også må ha noe å gi. Det henger sammen med begge forhold.

ROLF FJELDVÆR: Min personlige oppfatning er at i den foale sammenheng er det vi som har alt å vinne ved en avtale med Island.

Vi må også som nabostat i Nordatlanteren være klar over hvem det er som er mest avhengig av lodda rundt Jan Mayen. Er det vi eller er det Island?

Hvis vi ser historisk på dette loddefisket, stiller også Island med sterke kort, så jeg synes at den skisse som utenriksministeren har lagt fram her, bör være et rimelig forhandlingsgrunnlag.

(SA)

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Siden det er nevnt her at vi for å få til en avtale om en tilfredsstillende fiskeriordning etter at forhandlingene har låst seg fast, har brakt inn spörsmålet om en 200 mils ökonomisk sone, er det kanskje grunn til å tilföye at en fiskeriordning som vi vil si er 100 pst. tilfredsstillende for oss, får vi ikke.

Det vi vil kunne få, er en eller annen sikkerhetsventil eller nödutvei, slik at vi ikke er ensidig henvist til Island, men i situasjoner hvor islendingene opptrer urimelig, skal vi kunne bestemme selv. At islendingene vil betinge seg en eller annen avgjörende innflytelse for loddefangsten, er vi ikke uenige om, men vi må sikre oss at vi ikke er utlevert til deres nåde på dette punktet. Det vi tok sikte på å få til under forhandlingene, var å få islendingene med på at EF og både Norge og Island skulle fastsette fangstkvantumet i fellesskap. Men at Island skal være en slags tredjemann, får vi ikke ned i den islandske folkesjel.

STATSRÅD EIVIND BOLLE: Siden flere har nevnt at de föler det betryggende at fiskerne er med i forhandlingsdelegasjonen, vil jeg bare nevne at det kan tenkes at vi kan finne fram til en lösning som man rent politisk kan få akseptert, men som fiskerne ikke vil anbefale eller gå inn for.

VALTER GABRIELSEN: Jeg har ingen merknad til det synet som utenriksministeren gav uttrykk for når det gjelder dette spörsmålet. Men jeg vil gjerne föye til at i forbindelse med 200 mils sonen rundt Island, må det være riktig å erklære at denne gråsonen er et viktig fiskeriområde. Det må Norge konsentrere seg om i forhandlingene.

Under debatten må jeg si at jeg er blitt noe usikker, og nå spör jeg:

Så vidt jeg forstod, ble det i forbindelse med loddefisket innenfor denne sonen nevnt at Island skulle være suveren når det gjelder å fastsette kvote, men at en gjerne önsket å ha en avgjörende innflytelse på hvor mye Norge skal fiske innenfor Jan Mayen-sonen. Hvis dette er riktig - jeg forutsetter at lodda rundt Island og Jan Mayen er av samme stamme - og man skal ha en god regulering, må det også bli beskatningsmessig? Jeg har tidligere forstått det slik at man först skulle vurdere hele loddestammen, så skulle Island sette vilkår

(SA) for hvor mye de kunne akspetere at Norge totalt fisket på sitt område. Hvis man ikke får en slik regulering her, kan faktisk Island fiske all den lodda de önsker innenfor sitt område, og så gi en kvote til oss. Derfor vil jeg gjerne ha avklaret det spörsmålet.

FORMANEN: Jeg vet ikke om utenriksministeren eller fiskeriministeren vil svare på det? -

STATSRÅD EIVIND BOLLE: Jeg har gått ut fra at man ikke har misforstått.

Det som er problemet her, er at den fiskerikommisjonen som man forutsetter å opprette, må bli enig om å fastsette totalkvote for hele området. Her er det så Island kommer og sier at hvis man ikke blir enig om denne totalkvote, skal Island ha rett til å fastsette den totalkvoten ensidig, og så ligger det duket for at man mener at man også skal bli enig om en prosentandel av den totalkvote som vi kan fiske i Jan Mayen-sonen.

Hvis vi går med på at Island skal få fastsette totalkvoten ensidig, har de også fastsatt hva vi kan fiske i Jan Mayen-sonen. Det er det vi ikke kan være med på. Det er her vi vil ha en ordning.

Det som har vært vårt prinsipp hittil, ut fra den erfaring vi har med andre land - fra Sovjet i nord til EF i sör - er at vi har blitt enige om en totalkvote. Men hvis vi ikke greier å bli enige om en totalkvote, kan den enkelte kyststat fastsette kvote i sin sone og regulere fisket etter det. Det er prinsippet vi följer i henhold til havretten, og det er det vi må forsöke å följe også i denne sammenhengen.

FORMANNEN: Jeg har et spörsmål til som det vel er rimelig å reise:

Vi må vel ha for öyet at dette bryter sammen. Hva er Regjeringens opplegg hvis det skulle skje? Jeg tenker på etablering av vår egen sone og forholdet til Danmark/Öst-Grönland. Kan det sies noe om det?

(SA) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Hvis man blir enige om at det ikke er noen grunn til å före forhandlingene videre, og det tror jeg blir resultatet hvis det blir brudd denne gangen, er Regjeringen innstilt på å etablere en sone uten Islands forhåndssamtykke. Men vi vil samtidig si at vi vil forhandle videre med Island om de utestående spörsmål, altså starte på nytt, slik at de ikke kan påberope seg det som er kommet av konsesjoner i mellomtiden. Det forberedende arbeid for dette er gjort. Kongelig resolusjon ligger nå ferdig. Dette må vi gjöre för 1. juni.

Det som er en vanskelig situasjon, er at Danmark ifölge det vi hittil har fått beskjed om - jeg vil få endelig beskjed fra den danske utenriksminister i morgen - vil komme til å etablere en sone omkring östkysten av Grönland med virkning fra 1. juni. De vil trekke denne sonen i 200 mils bredde, og den vil gå langt inn på Jan Mayen-sonen. De vil prikke opp linjen som er midtlinjen, og samtidig erklære at de vil forhandle med Norge om hvor den endelige grense skal gå. I mellomtiden vil de ikke håndheve i denne halvmånen mellom midtlinjen og 200 mil-sonen.

Det er det danske opplegget, men som sagt har jeg fått beskjed om at den danske utenriksminister vil ringe meg i morgen etter at den danske regjering har behandlet saken.

TORSTEIN TYNNING: Siden dette er en hemmelig komite som det ikke skal lekke ut fra, vil jeg bare opplyse om at jeg faktisk hörte om denne skisse utenriksministeren har redegjort for, för jeg kom i mötet.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Hvilken skisse?

TORSTEIN TYNNING: Den skisse som utenriksministeren har redegjort for her. Den hörte jeg faktisk om för jeg gikk hit.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Dette med anerkjennelse av 200 mils sonen? -

Når jeg ser på Bolle, er det ikke fordi jeg mistenker ham, men jeg ser spörrende på ham.

(SA) FORMANNEN: Vel, det kan vi gjöre lite til eller framed.

ROLF FJELDVÆR: Det er vel ikke så rart om andre mennesker som er opptatt av forhandlingsspörsmålene her, også kan tenke seg en slik lösning?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Vel, det er fremsatt som et förste krav fra Folkealliansen i det islandske försteopplegg, og det har vært fast forutsetning fra Islands side hele tiden at de ikke betrakter dette som en forhandlingsgjenstand, men vi har da reservert oss.

Når Tynning sier at han har hört dette konkret, liker jeg ikke tanken.

TORSTEIN TYNNING: Jeg vil bare gjöre oppmerksom på at hvis dette kommer ut, behöver det ikke nödvendigvis komme herfra, i og med at vi hörte om dette för vi kom hit.

FORMANNEN: Vi må gå til avslutning av dette mötet.

Det er vel ikke riktig fra min side å pröve å trekke noen konklusjoner her. Utenriksministeren og fiskeriministeren har hört de vurderinger som er kommet her, og på det grunnlag får vi arbeide videre med saken.

Skulle det bli nödvendig å konsultere den utvidede igjen, vil vi selvfölgelig være beredt til å möte på forholdsvis kort varsel. Nå som vi er kjent med en del av den videre utvikling i saken, kan vi kanskje ha noe mer velbegrunnede meninger om dette etter å ha tenkt nærmere gjennom det.

Er det noen som forlanger ordet för dette mötet heves? - Det er ikke skjedd, og mötet er hevet.

Mötet hevet kl. 17.55.